

Vilku populācijas stāvokļa novērtējums 2024./2025. gada medību sezonā

Sagatavots atbilstoši LR Zemkopības ministrijas 20.06.2018. kārtībai Nr. 18 "Medijamo dzīvnieku populāciju stāvokļa novērtēšanas un pieļaujamā nomedīšanas apjoma noteikšanas metodika" (turpmāk - Metodika), ietverot pelēkā vilka (*Canis lupus*) sugas aizsardzības plānā noteiktos novērtējuma kritērijus.

Novērtējumā izmantoti medijamo dzīvnieku populāciju stāvokļa novērtēšanas gaitā reģistrētie oportunistiskie dati (fiksētās klātbūtnes pazīmes, bojā gājušie dzīvnieki, tieši novērojumi, foto no automātiskajām kamerām), atbilstoši VMD metodikai "Medijamo sugu dzīvnieku klātbūtnes pazīmju, vairošanās pazīmju un populācijas pārmaiņu tendenču datu ieguves metodika" iegūtie un reģistrētie dati, aptauja "Medību slodze un vilku populācijas tendences", dati no nomedītajiem/bojā gājušiem dzīvniekiem, medijamo dzīvnieku populācijas stāvokļa novērtēšanas dati, LVMI "Silava" pētījums "Pelēkā vilka populācijas stāvokļa izmaiņas medību ietekmē".

Novērtējumā tiek izmatota datu analīzes metode.

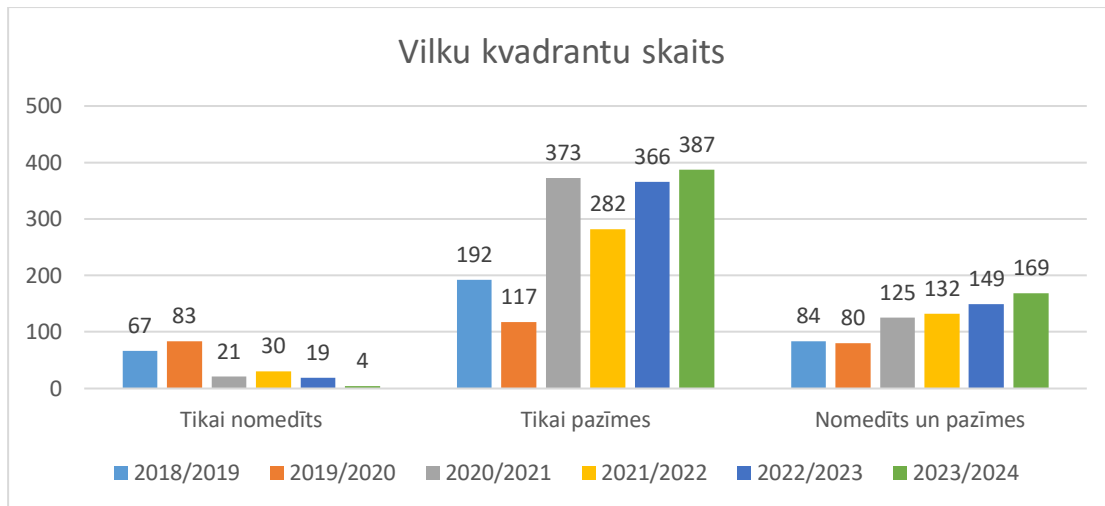
1. Sugas izplatības novērtējums.

Sugas izplatība tiek vērtēta pastāvīgā 10x10 km kvadrātu tīklā. Sugas izplatības dati satur informāciju par reģistrētajām vilku klātbūtnes pazīmēm (novērots tieši, pēdas, vilku nodarītie postījumi), kas iegūta ar neinvazīvām metodēm, un informācijas par nomedītajiem un bojā gājušajiem indivīdiem. Dati par vilku klātbūtnes pazīmēm ar neinvazīvām metodēm tiek reģistrēti kopš 2017./2018. gada medību sezonas, ar invazīvajām metodēm iegūtie dati VMD ĢIS tiek reģistrēti pastāvīgi.

VMD 2020./2021. gada medību sezonā ieviesa sistēmisku transekta veida parauglaukumu apsekošanu medību platībās, ievācot datus par visu medijamo dzīvnieku sugu klātbūtnes pazīmēm 10x10 km kvadrātos un paralēli apkopojot oportunistiskos klātbūtnes pazīmju datus. 2023./2024. gada medību sezonā vilku klātbūtnes pazīmju konstatēšanas apstākļi ir vērtējami kā labvēlīgi, kas kopā ar sistēmisku datu ievākšanu, ievāktajiem gadījuma rakstura datiem un informāciju par nomedītajiem un bojā gājušajiem vilkiem sniedz objektīvāku informāciju par sugas izplatību un tās izmaiņu dinamiku.

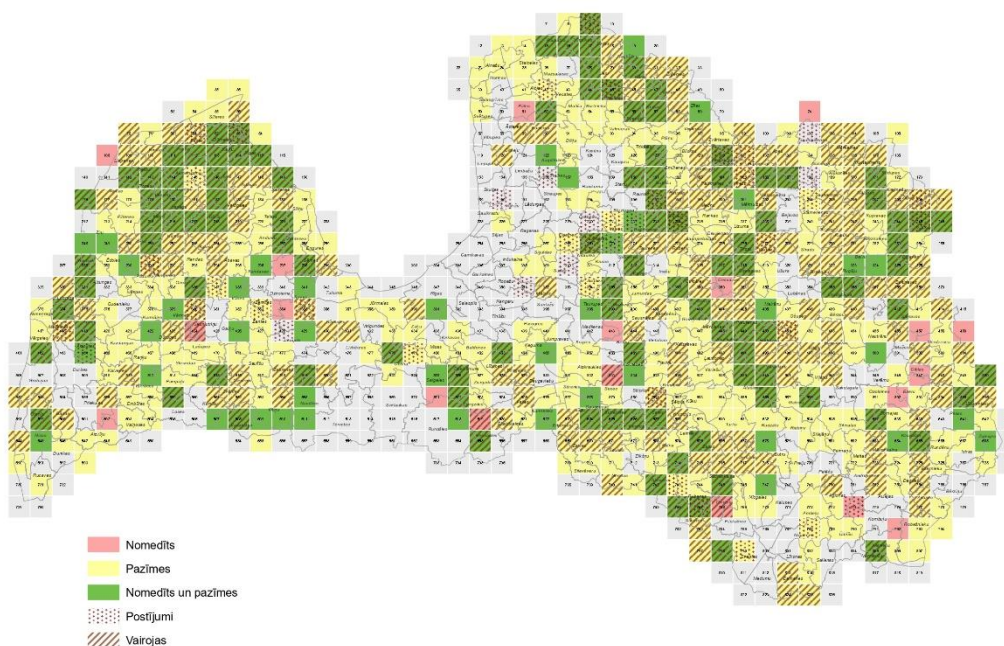
Kopējais Meža valsts reģistrā reģistrētais ziņojumu skaits par vilku klātbūtnes pazīmēm:

2017./2018. gada medību sezonā – **256**
2018./2019. gada medību sezonā – **791**
2019./2020. gada medību sezonā – **868**
2020./2021. gada medību sezonā – **2435**
2021./2022. gada medību sezonā – **1382**
2022./2023. gada medību sezonā – **2488**
2023./2024. gada medību sezonā - **3215**

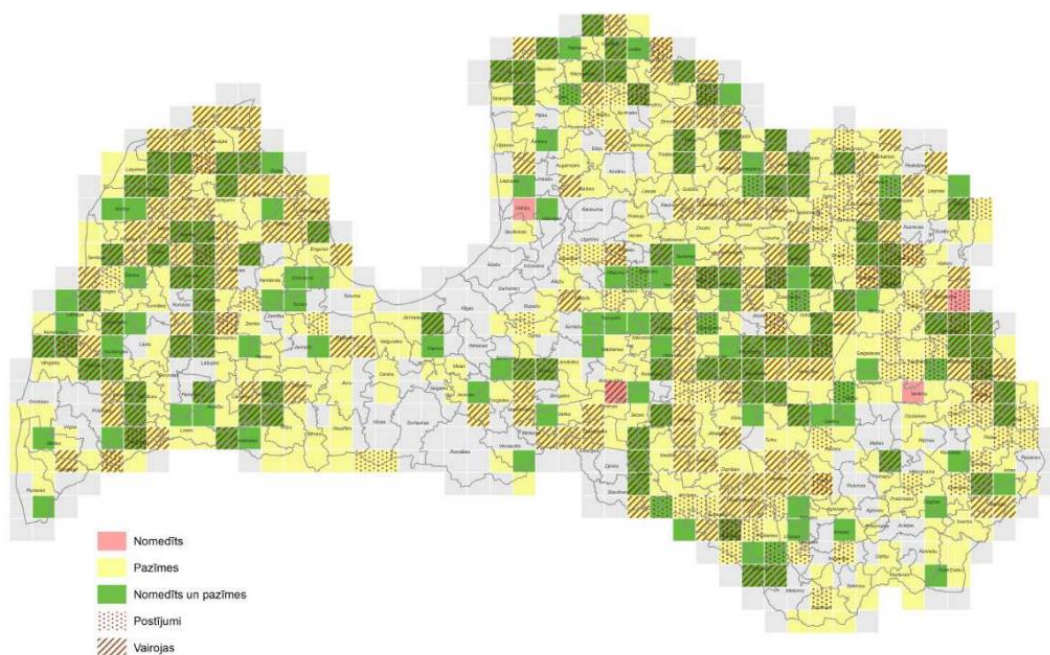

Kopējais kvadrātu skaits - 743. 2022./2023 gada medību sezonā vilku klātbūtnes pazīmes kopā fiksētas 534 kvadrātos, kas sastāda 71,9 % no kopējā kvadrātu skaita. 2023./2024. gada medību sezonā vilku klātbūtnes pazīmes kopā fiksētas 560 kvadrātos, kas sastāda 75,4 % no kopējā kvadrātu skaita. Kopumā, salīdzinot ar iepriekšējo vērtējuma periodu, vilku populācijas izplatības palielinājums nav vērtējams kā būtisks, ko pamato stabilie vilku populācijas dinamikas dati un klātbūtnes pazīme “Nomedīts” un “Nomedīts un pazīmes”. 2023./2024. gada medību sezonas dati apliecina iepriekšējo vērtējuma periodu rezultātus, ka vilku dabiskais izplatības areāls valstī ir stabils ar pieaugošu tendenci. Objektīvi ir pamats atzīt vilku dabiskā izplatības areāla samazinājumu tikai tad, ja vilku klātbūtnes pazīmes ir fiksētas mazāk nekā 280 kvadrātos nelabvēlīgos vilku klātbūtnes pazīmju konstatēšanas apstākļos un mazāk nekā 343 kvadrātos labvēlīgos vilku klātbūtnes pazīmju konstatēšanas apstākļos.

2022./2023. gada medību sezonā konstatētās vilku pazīmes un nomedītie vilki

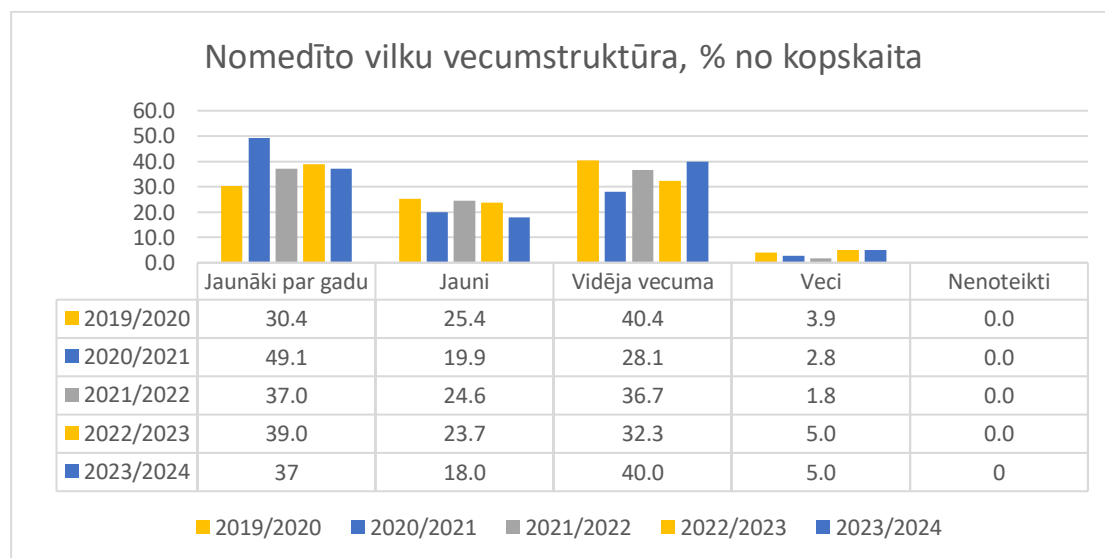

2023./2024. gada medību sezonā konstatētās vilku pazīmes un nomedītie vilki

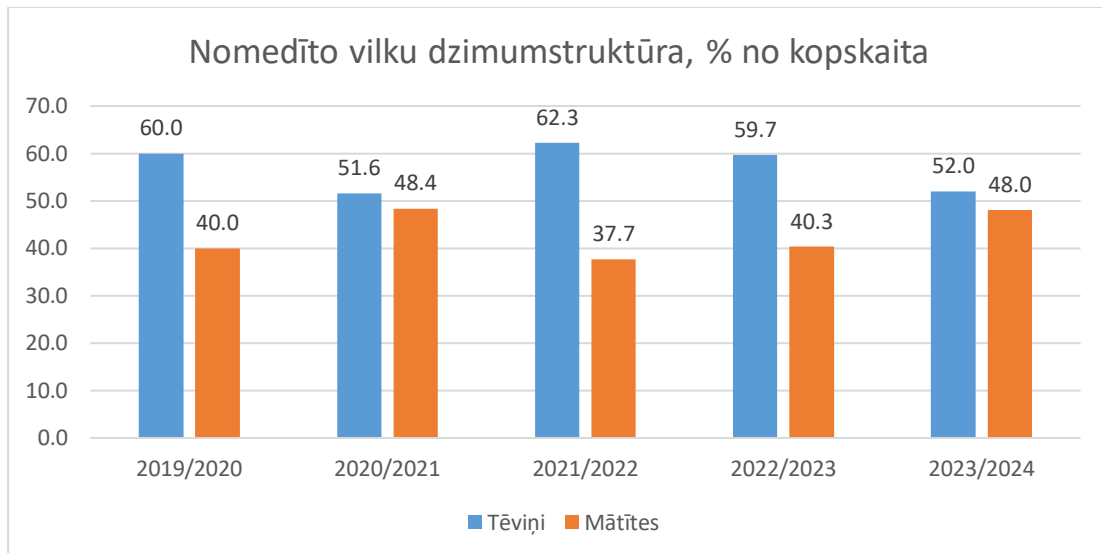

2. Demogrāfiskā stāvokļa novērtējums un tendences.

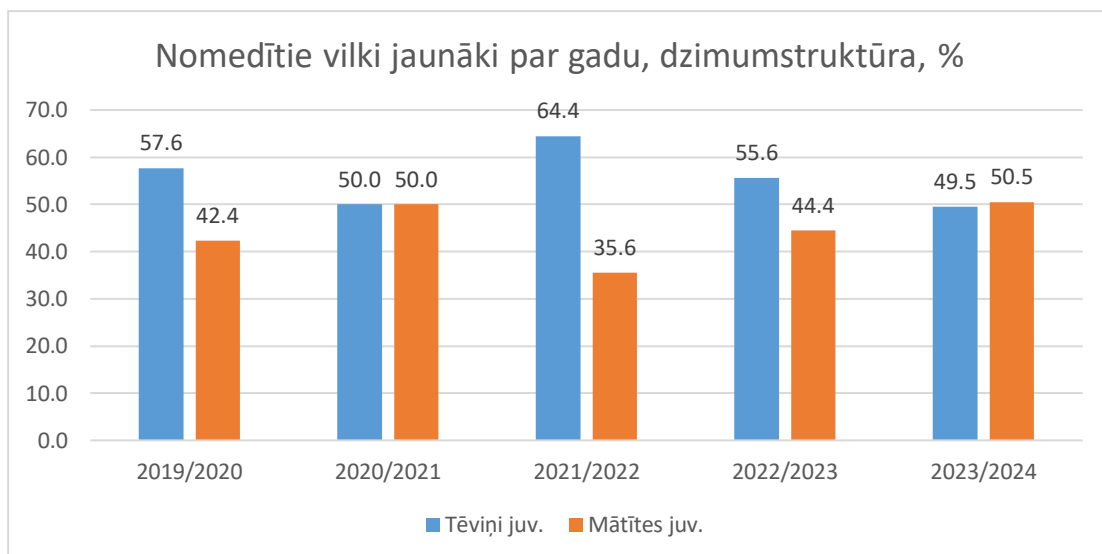
Vilku populācijas demogrāfiskā stāvokļa vērtējumā izmantoti VMD ĢIS reģistrētie dati par nomedīto indivīdu dzimumu un vecumu.

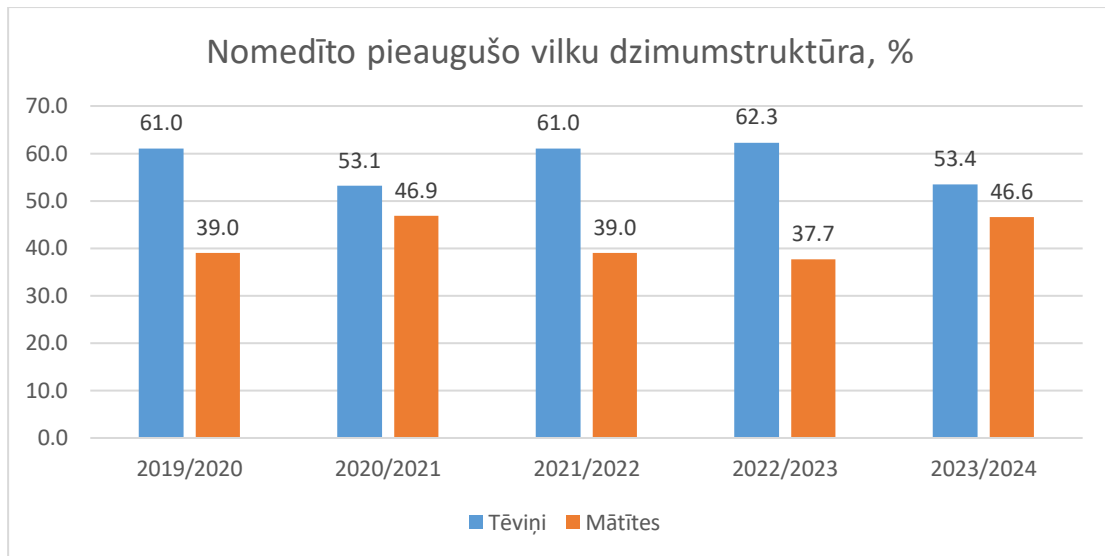
Nomedīto īpatņu vecuma struktūra norāda uz stabilu vilku populācijas vecuma struktūru. Vidējās vecuma klases stāvoklis vilku populācijā viennozīmīgi raksturojams kā stabils, kas arī ilgtermiņā nodrošina populācijas pieaugumu.

Tēviņu un mātīšu proporcija stabilā populācijā ir 1:1. Tēviņu pārsvars populācijā var norādīt uz pārapdzīvotību, jo šādā veidā populācija regulē tās kopējo apjomu atbilstoši apdzīvotās vides ietilpībai. Ja zudumi populācijā ir jākompensē ar dzimstību, tad populācijā ir vairāk mātīšu. Tomēr drošākus secinājumus par pārapdzīvotību ilgākā laika periodā var izdarīt, balstoties uz dzimumstruktūru populācijas grupā “jaunāki par gadu”.

Kā redzams, vecuma grupā “dzīvnieki, kas jaunāki par gadu” dzimumu struktūra piecu medību sezonu vērtējumu periodā divās medību sezonās faktiski ir 1:1. Trijās medību sezonās ir novērojams tēviņu pārsvars virs 10 % robežas. Salīdzinājumā ar iepriekšējo medību sezonu dzimumu struktūrai ir izlīdzinājusies. Kopumā var izdarīt secinājumu, ka vilku populācijas pašreizējais dzimumstruktūras stāvoklis ir stabils. Atšķirība dzimumu struktūrā ar tēviņu pārsvaru var liecināt par populācijas pārapdzīvotības tendenci, tomēr, vērtējot populācijas dinamikas datus, esošā vilku populācijas dzimumstruktūra nodrošina vilku populācijas eksistenci kā raksturīgā biotopa dzīvotspējīga sastāvdaļa.

Kas attiecas uz dzimumu struktūru pieaugušo (jaunu, vidēja vecuma un vecu) īpatņu grupā, tajā pārsvarā ir tēviņi, kas norāda, ka vilku medības Latvijā vilku populāciju ilgtermiņā nesamazina.

Secināms, ka vilku populācijas pašreizējais dzimumstruktūras stāvoklis kopumā ir stabils. Kopējā tēviņu īpatsvara pieaugums populācijā ir vērtējams ilgākā laika periodā, un tas var kalpot par indikatoru populācijas vides kapacitātei. Dati, kas iegūti no nomedītajiem indivīdiem pēdējo piecu medību sezonu laikā, liecina par populācijas apdzīvotās vides ietilpības kapacitātes maksimumu, ko apliecina lielais tēviņu īpatsvars populācijā.

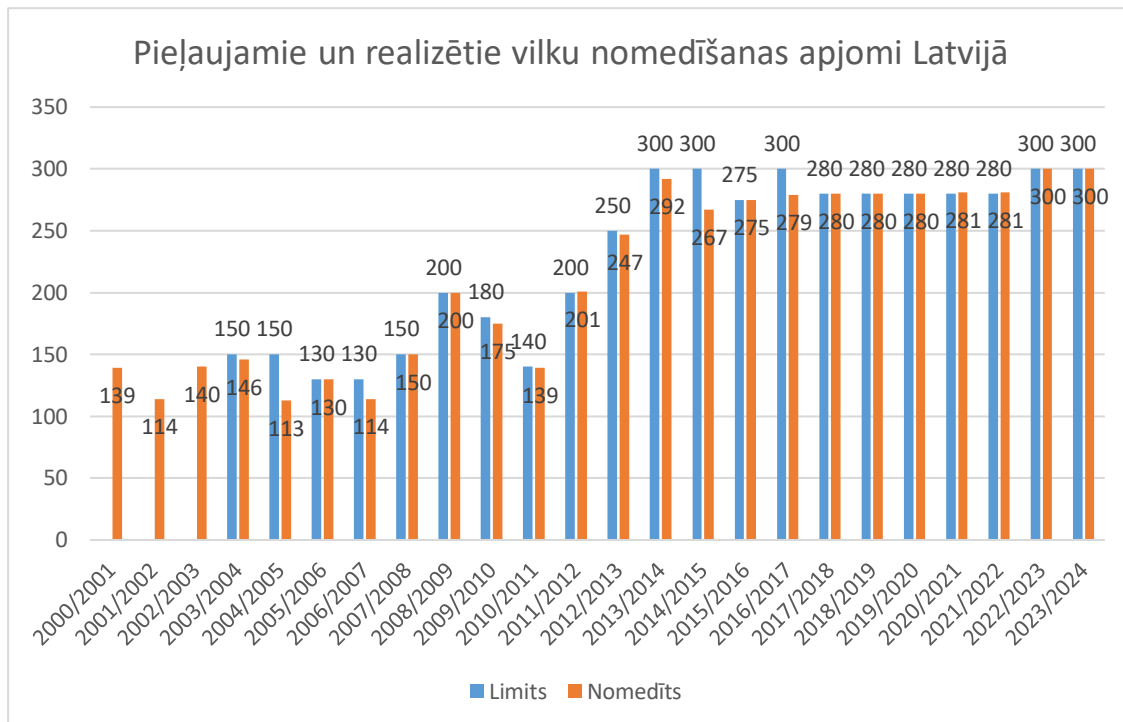
Kopumā, atbilstoši vilku populācijas vecuma struktūrai un demogrāfiskā stāvokļa (dzimumstruktūras) novērtējumam, vilku populācija novērtējama kā stabila.

3. Noteiktais vilku skaits.

Vilku skaita dinamika.

Medību sezona	Noteiktais skaits	Limits	Nomedīti
2000/2001	564	nav	139
2001/2002	544	nav	114
2002/2003	499	nav	140
2003/2004	566	150	146
2004/2005	673	150	113
2005/2006	603	130	130
2006/2007	568	130	114
2007/2008	550	150	150
2008/2009	665	200	200
2009/2010	816	180	175
2010/2011	917	140	139
2011/2012	968	200	201
2012/2013	1166	250	247
2013/2014	1155	300	292
2014/2015	1100	300	267
2015/2016	1200	275	275
2016/2017	1200	300	279

2017/2018	1300	280	280
2018/2019	1400	280	280
2019/2020	1200	280	280
2020/2021	1200	280	281
2021/2022	1300	280	281
2022/2023	1300	300	300
2023/2024	1400	300	300
2024/2025	1400		

Tabulā apkopota vilku novērtētā un nomedītā skaita dinamika. Redzams, ka kopš brīža, kad vilku medības tika limitētas (2003./2004. gada medību sezona), vilku populācijas stāvoklis attiecībā uz populācijas apjomu ir būtiski uzlabojies. Uz šo brīdi vilku populācijas stāvoklis vērtējams kā stabils. Atbilstoši vilku populācijas tendencēm, demogrāfiskā stāvokļa novērtējumam, mijiedarbībai ar citām sugām (pārnadži) un lēmumiem par populācijas stāvokļa izmaiņām (populācijas saglabāšana), vilku skaits novērtēts atbilstoši ZM metodikas 17.2. punktam. Sākot ar 2019./2020. gada medību sezonu, kad tika analizēta arī informācija par fiksētajām vilku klātbūtnes pazīmēm, vilku populācijas novērtētais apjoms tika samazināts (atlasīta informācija par medību platībām, kurās īpatņi novērtēti dubultā apjomā). Kopš 2020./2021. gada medību sezonas tiek veikta medību platību sistēmiska apsekošana transekta veida parauglaukumos, kas sniedz pilnvērtīgākus datus par vilku klātbūtni un vairošanos. Atbilstoši metodikai iegūtie dati nodoti LVMI "Silava" rīcībā vilku skaita noteikšanas metodikas izstrādei, kas turpmāk var kalpot par pamatu vilku skaita noteikšanai pēc fiksētajām pazīmēm.

Visi lēmumi attiecībā uz vilku populācijas izmantošanas apjomiem ir mērķēti uz tās saglabāšanu esošajā labvēlīgajā stāvoklī. Šo lēmumu atbilstība labvēlīgā vilku populācijas stāvokļa nodrošināšanai ilgtermiņā atspoguļojas tās demogrāfiskajos rādītājos un izplatībā.

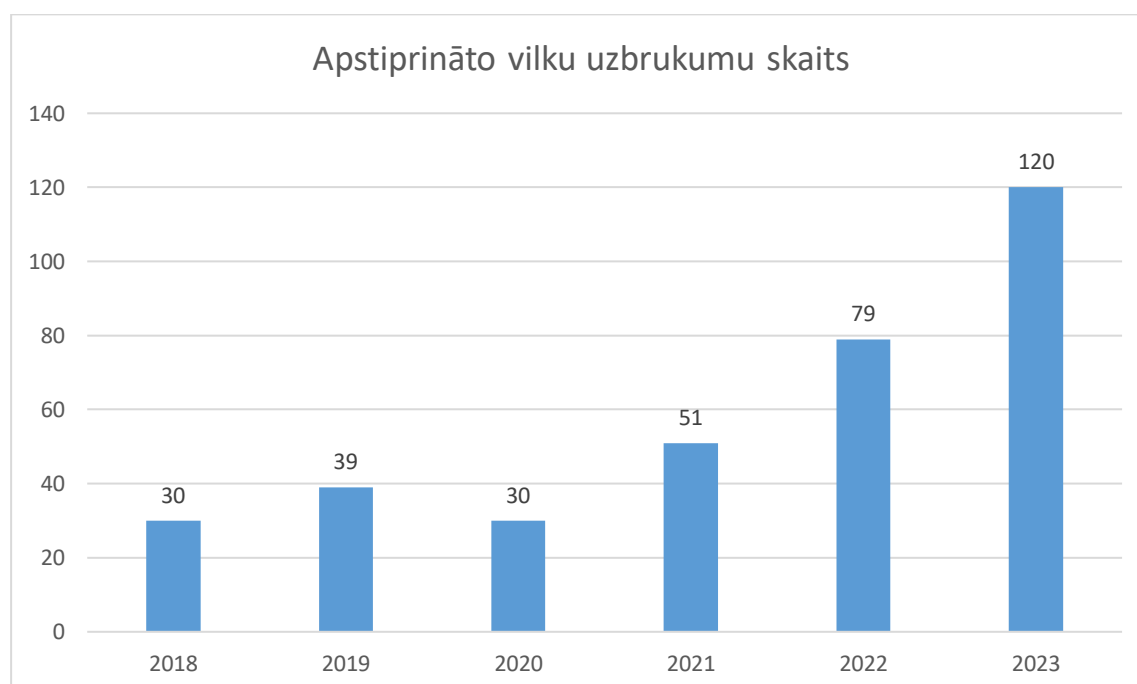
Populācijas apjoma noteikšana atbilst speciālajā monitoringā piemērotajai pieejai – bojā gājušo un nomedīto dzīvnieku datu analīze un populācijas struktūra. Papildus šobrīd tiek analizēti arī ar neinvazīvām metodēm ievāktie vilku izplatības dati.

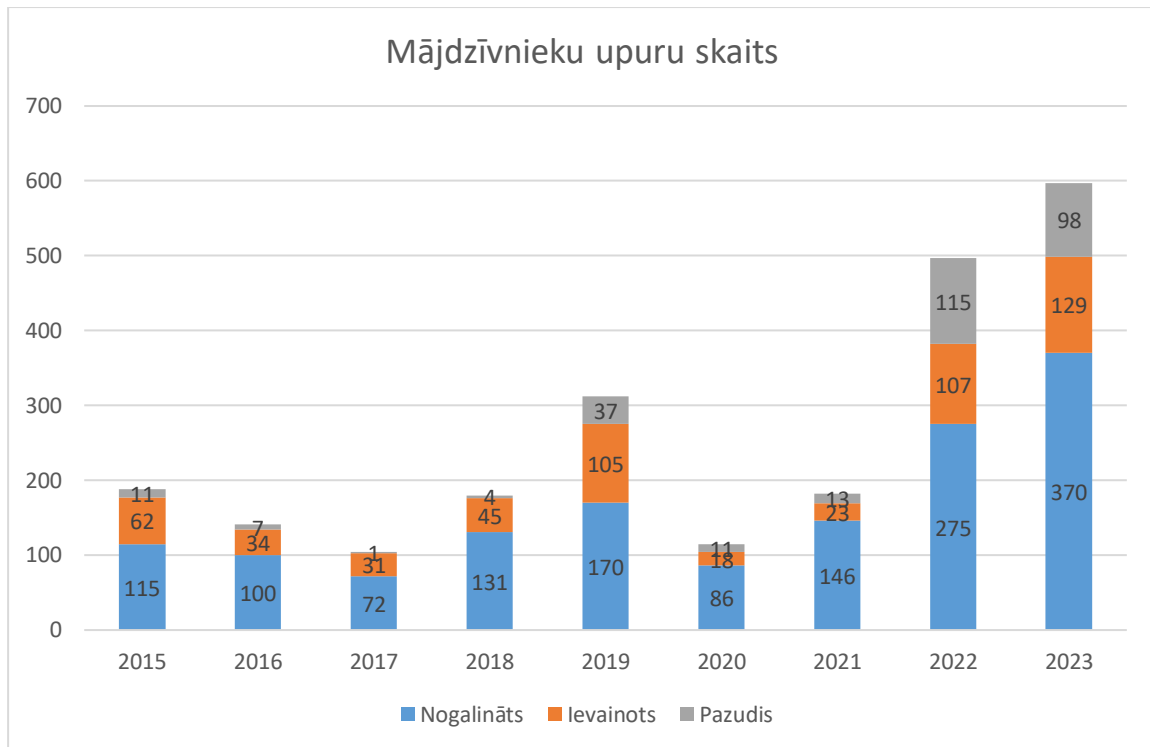
Noteiktais pieļaujamais vilku nomedīšanas apjoms atbilst pelēkā vilka sugas aizsardzības plānam un ZM metodikai, nodrošinot vilku populācijai labvēlīgu aizsardzības statusu.

4. Mijiedarbība ar citām sugām.

Ievērojot pārnadžu populāciju apjomus un to tendences, vilku populācijai ir piemēroti dzīves apstākļi, lai spētu ilgstoši nodrošināt savu eksistenci kā raksturīgā biotopa dzīvotspējīgai sastāvdaļai (sk. informāciju par pārnadžu populāciju apjomiem un to dinamiku).

5. Informācija par postījumiem lauksaimniecībai (lauksaimniecības dzīvniekiem).

Vilku populācijas labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšanai būtiski ir samazināt vilku uzbrukumu skaitu mājdzīvniekiem. Uzbrukumu skaits 2019. gadā nedaudz pieauga, bet 2020. gadā tas fiksēts 2018. gada līmenī. Salīdzinot ar 2020., 2021. un 2022. gadu, 2023. gadā vilku uzbrukumu skaits ir būtiski pieaudzis. Tomēr no vilku uzbrukumu skaita nevar izdarīt viennozīmīgus secinājumus par vilku populācijas tendencēm, jo jāievēro arī citi nosacījumi (mājdzīvnieku skaita izmaiņas, ganāmpulku aizsardzības preventīvie pasākumi, vilku barības bāze, vilku populācijas struktūra u.c.). Pieļaujamais nomedīšanas apjoms 2022./2023. gada medību sezonā tika palielināts līdz 300 vilkiem, un 2023./2024. gada medību sezonā pieļaujamais vilku nomedīšanas apjoms arī bija 300 vilki. Tika prognozēts, ka, saglabājot tādu pašu pieļaujamo nomedīšanas apjomu 2023./2024. gada medību sezonā, ir pamats sagaidīt vilku uzbrukumu skaita stabilizēšanos vai samazināšanos. Tomēr konstatējams vilku uzbrukumu skaita un secīgi uzbrukumu upuru skaita pieaugums. Kā jau minēts, iepriekš fiksēto vilku uzbrukumu skaita dinamiku var ietekmēt vairāki faktori, tomēr secināms, ka līdzsvarotai vilku populācijas un cilvēku līdzāspastāvēšanas nodrošināšanai jāmeklē adaptīvāki risinājumi. Šādi risinājumi ir veicami atbilstoši vilku sugas aizsardzības plānam, kas ietvertu vilku nomedīšanas apjoma palielināšanas iespējas ar šī apjoma izmantošanu riska teritorijās, kurās notiek vilku uzbrukumi mājdzīvniekiem. Ziņošana par uzbrukumu gadījumiem ir brīvprātīga, un uzbrukumu vietās iegūtie DNS paraugi tiek izmantoti LVMI "Silava" pētījumā "Lielo plēsēju populāciju stāvokļa izmaiņas medību ietekmē".

6. Cita informācija.

2023./2024. gada medību sezonā fiksēti 5 bojā gājuši vilku indivīdi. Viens indivīds atrasts kritis, četros gadījumos vilki notriekti sadursmē ar autotransportu.

Papildus informācija.

Informācija par LVMI "Silava" pētījumu "Pelēkā vilka populācijas stāvokļa izmaiņas medību ietekmē", kas satur datus un to analīzi par medību rezultātiem, medību ietekmes vērtējumu uz lielo plēsēju populācijām pēc nomedīto dzīvnieku skaita, limitu izpildes gaitu, dzimuma-vecuma struktūru un reprodūktīvajiem rādītājiem, lielo plēsēju barošanas, lielo plēsēju populāciju skaita dinamikas rekonstrukciju, vairošanas, lielo plēsēju DNS analīzi un tās rezultātu metaanalīzi populāciju stāvokļa novērtēšanai, kā arī ģenētiskās daudzveidības stāvokli (sk. pielikumu un <https://www.silava.lv/petnieciba/petijumu-arhivs/medibu-ietekme-uz-peleka-vilka-canis-lupus-populacijas-stavokli-latvija>).

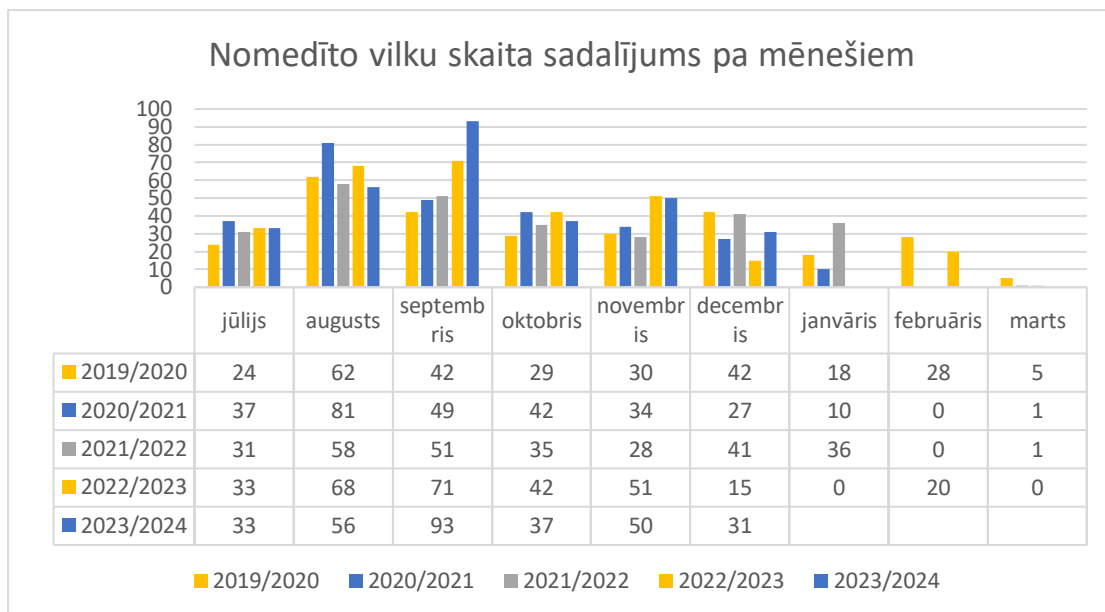
7. Savvaļas pārnadžu populācijas stāvoklis.

Medijamo dzīvnieku noteiktais skaits tūkst.						
Suga	01.04.2024.	01.04.2023.	01.04.2022.	01.04.2021.	01.04.2020.	01.04.2019.
Alnis	18	19	21	23	24	23
Staltbriedis	68	69	71	71	66	62
Stirna	216	230	207	201	197	184
Meža cūka	26	26	26	26	22	20

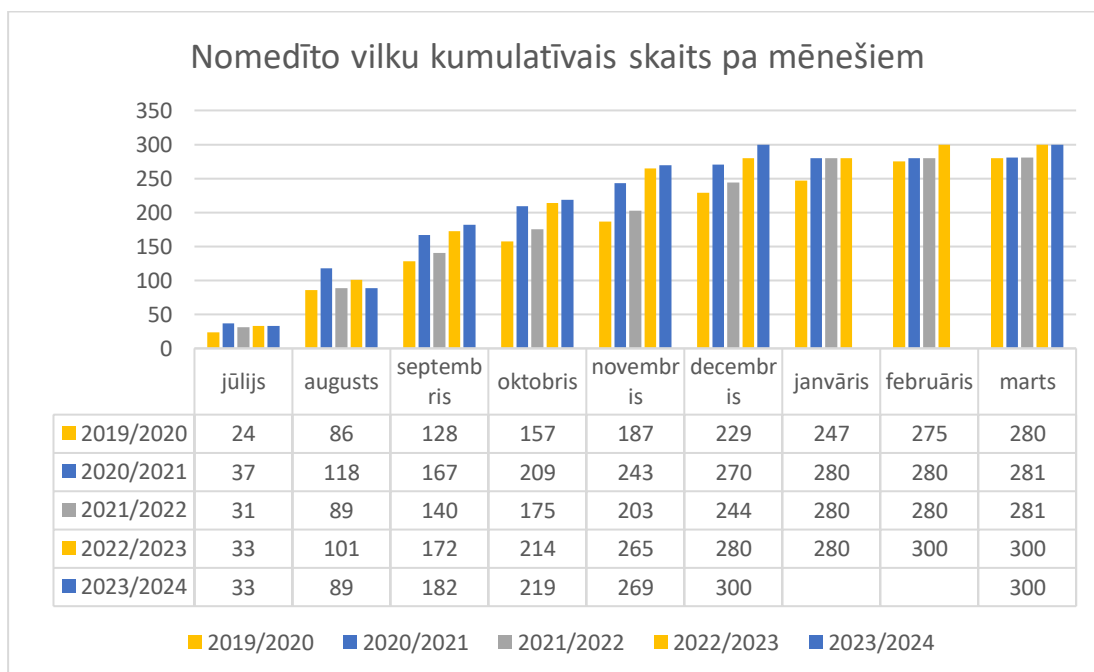
Nomedīti medību sezonās:						
Suga	2023./2024.	2022./2023.	2021./2022.	2020./2021.	2019./2020.	2018./2019.
Alnis	5153	6110	6521	7163	7791	7474
Staltbriedis	24949	24985	24047	20524	20039	17825
Stirna	18736	27525	35344	37730	34854	27422
Meža cūka	30153	28006	24485	19262	15279	15238

Kopējais pārnadžu populācijas stāvoklis novērtēts kā stabils, populācijas apjomi saglabājas iepriekšējā līmenī.

8. Pieļaujamā nomedīšanas apjoma izmantošana.

Nomedīto vilku kumulatīvā medību gaita pa mēnešiem:

Noteiktā apjoma izmantošanas pakāpe un gaita apliecina vilku populācijas stabilitāti. Ievērojot vilku populācijas stāvokli, labvēlīga vilku populācijas stāvokļa nodrošināšanai nav saskatāms pamats 2024./2025. gada medību sezonā plānot tādu pieļaujamo vilku nomedīšanas apjomu, kas mazāks par 300 īpatņiem. Vērtējot 2023./2024. gada medību sezonā iegūtos datus, nav objektīva pamata 2024./2025. gada medību sezonā pieļaujamo vilku nomedīšanas apjomu noteikt mazāku par 300 īpatņiem, jo vilku uzbrukumu skaita apjomi mājdzīvniekiem ir būtiski, kas neveicina labvēlīgu vilku aizsardzības stāvokļa uzturēšanu, 100 %

no noteiktā pieļaujamā vilku nomedīšanas apjoma tika izmantoti līdz 31. decembrim, bet vilku populācijas izplatība, dzimuma un vecuma struktūra ir vērtējamas kā stabilas.

9. Vilku medību slodze.

Saskaņā ar VMD iegūto informāciju:

2019./2020. gada medību sezonā:

- 1) 158 vilki (56 %) nomedīti individuālajās medībās;
- 2) 122 vilki (44 %) nomedīti medībās ar dzinējiem.

2020./2021. gada medību sezonā:

- 1) 200 vilki (71 %) nomedīti individuālajās medībās;
- 2) 81 vilks (29 %) nomedīts medībās ar dzinējiem.

2021./2022. gada medību sezonā:

- 1) 188 vilki (67 %) nomedīti individuālajās medībās;
- 2) 93 vilki (33 %) nomedīti medībās ar dzinējiem.

2022./2023. gada medību sezonā:

- 1) 212 vilki (71 %) nomedīti individuālajās medībās;
- 2) 88 vilki (29 %) nomedīti medībās ar dzinējiem.

2023./2024. gada medību sezonā:

- 1) 224 vilki (75 %) nomedīti individuālajās medībās;
- 2) 76 vilki (25 %) nomedīti medībās ar dzinējiem.

Viena vilka ieguvei:

2019./2020. gada medību sezonā patērētais medību laiks bija 2,51 stunda.

2020./2021. gada medību sezonā patērētais medību laiks bija 2,26 stundas.

2021./2022. gada medību sezonā patērētais medību laiks bija 2,46 stundas.

2022./2023. gada medību sezonā patērētais medību laiks bija 2,39 stundas.

2023./2024. gada medību sezonā patērētais medību laiks bija 2,57 stundas.

Kopējais vērtējums.

Apzīmējumi: FV - Aizsardzības stāvoklis labvēlīgs (*Favourable*); U1 - Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-nepietiekams (*Unfavourable-Inadequate*); U2 - Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-slikts (*Unfavourable-Bad*); XX - Aizsardzības stāvoklis nezināms (*Unknown*)

Apzīmējumi sugas aizsardzības stāvokļa tendencei: I - uzlabojas; D - pasliktinās ; S - stabils; x - nezināms

Sugas nosaukums	Sastopamības areāla vērtējums	Populācijas vērtējums	Sugas dzīvotnes vērtējums	Nākotnes perspektīvu vērtējums	Kopējais vērtējums	Tendences
Pelēkais vilks (<i>Canis lupus</i>)	FV	FV	FV	FV	FV	S

VMD Medību daļas vadītājs V. Lūsis

01.07.2024.